

STENOMUSEEN

MEDLEMSBLAD FOR STENO MUSEETS VENNER - SEPTEMBER 2000 - NR. 11

Direktørtanker

Den nye direktør, Kurt Møller Pedersen, fortæller om sine overvejelser om museets fremtid.

Det var vel engang i januar måned, at Karl Pedersen spurgte mig, om jeg kunne tænke mig at afløse Moesgaard som direktør for Steno Museet. Jeg blev nok overrasket, men ikke voldsomt betænkelig. Steno Museet er et velfungerende museum med mange aktiviteter og en medarbejderstab, der er kompetent og med en næsten idealistisk indstilling til arbejdet. Jeg kendte de fleste fra flere besøg og vidste, at der herskede en god og kammeratlig tone. Så der kunne ikke være nogen grund til at nære voldsomme betænkeligheder. Og dog alligevel. Netop en så sammentømret gruppe kan det måske være svært at falde i med. Men på det punkt blev jeg fra starten, da det hele blev officielt, mødt med stor tillid og hjertelighed. Så jeg vil gerne her sige tak for tilliden og for modtagelsen.

Nye og gamle ideer

Det er klart, at jeg også fra begyndelsen gjorde mig nogle overvejelser over, hvad jeg dog kunne komme med af nyt. Jeg fik mange ideer, men ved at tale med folk på museet fandt jeg hurtigt ud af, at de fleste allerede var gennemførte, eller var drøftet igennem og derpå lagt på is eller forkastet som helt umulige. Jeg vidste det jo egentlig godt: Steno Museet er en aktivitetsbombe. Fornylig læste jeg alle numrene af *Stenomusen* igennem, og det er imponerende så mange aktiviteter, der har været sat i gang. Så mine mange ideer om en bedre kontakt til skolerne, aftenarrangementer og rundvisninger i haven m.v. måtte jeg se som allerede realiserede.

Succeskriterier

Derfor kan jeg da godt prøve at udtænke nogle succeskriterier for muse-

ets arbejde i de kommende år.

Omkring 40.000 mennesker besøger museet årligt. Det ligger selvfølgelig lige for at øge antallet af besøgende, men det er ikke så ligetil. Fluktuationerne er store. Sommeren 1998 havde få besøgende, sommeren 2000 mange. Hvorfor? På grund af henholdsvis godt og dårligt sommervejr? Der er faktorer, vi ingen indflydelse har på.

Det ligger også lige for at øge udstillingsarealet. Museet har alt for lidt plads til udstillinger. Det tager lang tid at lave en udstilling, og det var nok noget af en lettelse, da man for godt et års tid siden besluttede at nedskære frekvensen af udstillinger. Men når så en

Fortsættes side 7

STENOMUSEN

udgives af Steno Museets Venner. Bladet udkommer 3 - 4 gange årlig og sendes til alle foreningens medlemmer. Stof kan sendes til Steno Museet.

Redaktion:

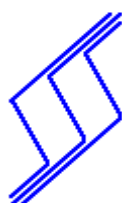
Knud Erik Sørensen (ansv.)
og Hans Buhl

Layout:

Knud Erik Sørensen

Tryk:

Steffensen Offset, Horsens.

C.F. Møllers Allé 100
Universitetsparken, 8000 Århus C
Tlf: 8942 3975, Fax: 8942 3995
E-mail: stenomus@au.dk
Web: www.stenomuseet.dk

Planetariet nyt

Planetariet har været velbesøgt hele sommeren, og efteråret byder på nye arrangementer.

Kulturnat og Fuldmåneaften

Kulturnatten i Århus d. 13. oktober er sammenfaldende med Fuldmåneaftenen, og i den anledning inviterer vi børn i alle aldre på skattejagt under stjernehimlen – uanset vejret. Bemærk, at der kun er adgang med Kulturnattens adgangstegn.

Hvad gør en dinosaur i Planetariet?

Sommerferiesuccesen “Dino-dage” på Steno Museet gentages i efterårsferien. I forbindelse med særudstillingen *At tælle tiden* genkalder planetariet Dinosaurernes Tid og viser forestillingen *Dinosaurer – fra knogler til liv*. Her tager palæontolog Aase Roland Jacobsen publikum med på en rejse til den 35 grader varme “Badlands”-ørken, hvor di-

nosaurknoglerne dukker frem efter 75 millioner år. Bagefter pakker hun rygsækken med graveredskaber ud, og alle vil få lov til at røre ved tunge stykker af forstenede dinosaurknogler og fine æggeskaller. Dinosaurforestillingen vises onsdag til søndag i efterårsferien (uge 42) kl. 11 og kl. 13.

Desværre...

Den nye version af *Sommerstjerner* blev desværre ikke som lovet færdig denne sommer. Vi beklager. Men til gengæld er *Høststjerner* nu på programmet frem til og med d. 13. oktober, hvorefter den afløses af forestillingen *Vinterstjerner*.

Kom ej for stille!

Tiden er snart kommet til, at forestillingen *Sille og Tiden* bliver taget af programmet. Dette sker, når særudstillingen *At tælle tiden* slutter d. 30. december

arj

Sygdomsopfattelser

I lighed med sidste efterår afholder medicinhistorisk afdeling ved Steno Museet igen i år en forelæsningsrække over medicinhistoriske emner.

Sidste år forholdt vi os kronologisk til historien, begyndende i den fjerne oldtid for at slutte med nutiden. I år har jeg valgt ét emne, sygdomsopfattelser, ud til nærmere belysning.

Hvem er egentlig syg, og hvad er sygdom for noget? Vi har i udstrakt grad ændret vort syn på sygdom og sygdomsårsager i de sidste sekler, og forståelsen af sygdommenes natur varierer meget mellem forskellige kulturer. Specielt i de seneste hundrede år har de lærdes forståelse af sygdommene ført til en sprogbrug, der stærkt afviger fra den brede befolknings måde at tale om sygdomme på.

Vore nye danskere kommer ofte med helt andre begreber om deres lidelses årsag og forventede behandling, end vi selv og vort behandlingssystem gør. Hvorledes kan vi sprogligt og mentalt forventes at kunne kommunikere, og hvad kan vi gøre for at hjælpe til en bedre forståelse kulturerne imellem.

Problemerne vil blive belyst fra mange sider i de 12 forelæsninger, der er planlagt. Jeg håber desuden, at der vil blive en god debat i tilslutning til forelæsningerne, som afholdes onsdage kl. 16.15 - 17.00 i Steno Museets Planetarium. De tre første foredrag er allerede afviklet, når dette blad udkommer. De resterende foredrag fremgår af listen i næste spalte. *ebt*

Forelæsningsplan

for resten af året

11. okt.: Sygdomsforståelse i „primitive“ samfund. *Etnograf, sygeplejerske Birgitte Wind, Moesgård.*

25. okt.: Psykisk sygdom – hvem er syg? Sygdomsforståelse og behandling i tidens løb. *Lektor Ph.D. Anna-Elisabeth Brade, København.*

1. nov.: Humoralpatologien. Fra oldtid til i dag. *Overlæge dr. med. Bent Harvald, Odense.*

8. nov.: Virchow og cellularpatologien. Da mennesket kom til at bestå af celler, og sygdomme blev relateret til organforandringer. *Overlæge dr. med. Helmer Søgård, Århus.*

15. nov.: Mikrobiologiens betydning for sygdomsopfattelsen. Fra Leeuwenhoek til kogalskab. *Professor dr. med. Mogens Kilian, Århus.*

22. nov.: Metaforenes betydning for vore sygdomsopfattelser. *Adjunkt cand. mag. Finn Olesen, Århus.*

29. nov.: Genetikens betydning for sygdomsklassifikation og sygdomsopfattelse. *Professor dr. med. Lars Bolund, Århus.*

6. dec.: Læge-patientforholdet. Taler vi samme sprog, eller hvordan skal vi forstå hinanden? *Overlæge dr. med. Ole Hartling, Vejle.*

13. dec.: Fysiologien og biokemiens betydning for sygdomsklassifikation og sygdomsopfattelse. *Professor dr. med. Jens Rehfeld, København.*

Moesgaard farvel, Kurt goddag

Tirsdag den 1. august var der vagtskifte på Steno Museet, da museets direktør gennem 6½ år, Kristian Peder Moesgaard, takkede af.

Moesgaard er en ivrig forsker og en nybagt stolt bedstefar. Begge disse hverv kræver tid og fordybelse, og det var der ikke meget plads til på direktørens dagsorden. Derfor valgte han at trække sig ud af museet allerede nu, flere år før den officielle pensionsalder.

Museets medarbejdere, repræsentanter for universitet og byråd, museumskolleger, forretningsforbindelser, andre faglige forbindelser samt venner sagde pænt farvel, og i

Steno Museets bestyrelsesformand, dekan Karl Pedersen, påpegede, at "Museet nu er anerkendt af alle undtagen af staten". (Foto: Hanne Teglbjærg)

samme åndedrag sagde vi pænt goddag og velkommen til vores nye direktør Kurt Møller Pedersen.

Moesgaard løb museet i gang

Steno Museet åbnede i marts 1994. Inden åbningen var der gået nogle års intens forberedelse med sammenlægning af de to mindre, "gamle" universitetsmuseer, det videnskabshistoriske museum og det medicinhistoriske museum. Ideen til sammenlægningen fødtes oprindeligt af de daværende initiativtagere til de pågældende museer, hhv. professor Olaf Pedersen og professor Ejnar Hovesen, men det blev dr. phil. Kristian Peder Moesgaard, som fik det store ansvar at gennemføre projektet og få Steno Museet "løbet i gang".

Et museum opstår og lever ikke bare af sig selv. Det kræver initiativ, begejstring og konstant energi at opbygge og vedligeholde sin egen og publikums interesse for museet. Den

kunst forstod Moesgaard, og han forstod også at bringe dette engagement videre til sine medarbejdere, hvoraf mange ligeledes har været med, fra før museet åbnede. Den 1. august var derfor også en lidt vemodig dag.

Vemodigheden var dog ikke den fremherskende stemning på dagen, som snarere – helt i Moesgaards ånd – var præget af fest og munterhed. Først var der vittige taler og siden mad og drikke.

Farvel og tak

Museets bestyrelsesformand, dekan Karl Pedersen, takkede Moesgaard for hans høje faglige kvalitetskrav ved indretningen af museet og nævnte de kontroverser, der derfor af og til var opstået i samarbejdet med arkitekterne, og roste ham for ikke at være gået på kompromis med fagligheden. "Museet er nu anerkendt af alle undtagen af staten", som Karl P. bemærkede.

Rektor for Aarhus Universitet, Henning Leh-

mann, som er en af museets faddere, havde opfundet en ny hæderstitel til den afgående direktør: "Jeg udnævner dig hermed til 'Krononaut'. Du er sandsynligvis både den første og sidste der får denne titel", sagde Lehmann, idet han henviste til Moesgaards disputats, som netop handlede om tid, på græsk "Kronos", og hvordan man i oldtiden har holdt styr på tiden.

På personalets vegne kom museumsinspektør Hans Buhl også i sin tale til Moesgaard ind på begrebet tid, idet han med udgangspunkt i den gammeltestamentlige tekst om "At alt har sin stund, og hver ting under himmelen sin tid" bemærkede, at det nu var blevet Moesgaards tid til at sige farvel. Han kom endvidere ind på, at Moesgaard altid har holdt mere på indholdet end på formen, hvilket man også kunne se på hans påklædning på dagen: "For du har vel sandaler på til dit fine tøj?" Og jo sandelig, Moesgaard løfter buksebenet, så vi kan se de funklende nye sandaler, som var en del af personalets afskedsgave.

Farvel Moesgaard. Goddag Kurt (Foto: Hanne Teglbjærg)

Goddag

Den tiltrædende direktør, Kurt Møller Pedersen, er godt bekendt med såvel museum som personale, idet han kommer fra en lektorstilling på Institut for Videnskabshistorie, som er museets moderinstitut. Han har derfor også fulgt museet fra før begyndelsen, han kender dets historie og nogle af problemerne ved at drive museum. Han gav udtryk for sine betænkeligheder, da han blev spurgt, om han ville påtage sig direktørposten, men også om sine mange ideer, der som sommerfugle havde sat sig på ham, som han udtrykte det, da han havde besluttet sig for at sige ja.

Næste taler var fungerende borgmester, rådmand Hans Schiøtt, også med sandaler. Han kender Kurt som en af sine studenter på fysik for mange år siden. Han sagde bl.a., at han var glad for, at han ikke var kulturrådmand, for så ville han være flov over, at museet ikke havde fået en krone fra kommunen.

Moesgaard gav stafetten videre

Moesgaard afsluttede tale-rækken med at overrække en dirigentklokke til sin efterfølger: "det kan der af og til være brug for, da nogle taler meget" (vi husker nu ikke at den har

Fortsættes side 6

Super sommer Besøgsrekord i juli

Selvom mange jo nok synes, at sommeren har været lidt sløj i år, har det været et super vejr set med museumsøjne. Steno Museet har haft en rigtig god sommer.

I juni måned havde museet 1868 gæster, svarende til besøget i samme måned året før, men i juli tog det rigtig fart. Allerede den 18. juli havde vi nået sidste års besøgstal på 1678 gæster. Den 27. og 28. juli var der "Dino-

dage" på museet, hvor planetarieinspektør Aase Roland Jacobsen fortalte om sine oplevelser som dinosaurjæger i Canada.

Der var planlagt 2 planetarieforestillinger pr. dag, men der var så stor interesse for at høre om, se på og røre ved de 75 millioner gamle, forstenede dino-knogler, at vi meget hurtigt valgte at lave tre ekstra forestillinger. Besøgstallet for de to dage blev på 876 gæster. Derfor har vi besluttet at gentage succesen, så der i efterårsferien vil blive

"Dino-dage" den 18.-22. oktober med 2 forestillinger om dagen kl. 11 og 13. Alt i alt havde museet i juli 3557 gæster, hvilket gør det til den bedste juli i museets historie.

Det skal også her nævnes, at det har været en stor glæde at kunne tilbyde vore stadig flere udenlandske gæster at komme i planetariet, da vi den 13. juni havde premiere på planetarieforestillingen *Længere end øjet rækker*, der ved brug af teleslynge også kan opleves med engelsk tale. *bt*

Moesgaard farvel...

Fortsat fra side 5

været i brug), og en flaske mikstur "mod koleriske anfald", som han selv engang havde fået af en afgået inspektør. Moesgaard forsikrede, at han ikke selv havde drukket af den, men han havde heller aldrig kunnet få proppen af. Han har altså forsøgt, kan vi efterfølgende konstatere.

Det var en meget vellykket eftermiddag med hyggelig stemning og stadig mange gæster, da vi pakkede sammen og forlod museet ved 20 tiden.

Medarbejdernes farvel

Vemodigheden var mere synlig ved museumsmedarbejdernes helt personlige afskedshøjtidelighed for Moesgaard en måneds tid tidligere.

Der var inviteret til morgenkaffe og Gammel Dansk i museets værksted, og her fik Moesgaard overrakt den erkendtlighed, som museet sædvanligvis plejer at give til medarbejdere, der forlader museet, nemlig to flasker rødvin. Men så let slap han nu ikke, for

museets personale havde samlet ind til en ekstra gave: nye sandaler. Moesgaard har, ikke ubemærket af personalet, altid gået i sandaler, også ved mere officielle lejligheder. Og ikke nok med det: af museets bestyrelse fik han overdraget en computer med internettilslutning. Beskeden, som Moesgaard altid har været, brugte han i alle årene museets mindste computer, som ikke engang var tilsluttet nettet. Nu vil vi gerne have ham "online". *bt*

Direktørtanker...

Fortsat fra forsiden

udstillings ide og koncept er afklaret, ville det være godt, når den nu skal stå et stykke tid, at der så var plads til, at den kunne udfolde sig. Større udstillingsarealer ville sikkert også være med til at øge antallet af besøgende. Der skal derfor holdes mange møder med henblik på at realisere udvidelsesplaner.

Ny teknologi

Der skal også indføres ny teknologi i planetariet, en teknologi, som er tilgængelig for usselt mammon. Her må vi prøve at finde finansieringsmuligheder, også til at fremskaffe bedre teknologi i udstillingslokalerne og ved at øge kvaliteten af foredragsfaciliteterne. Jeg er sikker på, at det vil medføre en stigning i besøgstallet. Men det ville også være ønskeligt, om der kunne etableres et samarbejde med universitetets IT-centre med henblik på at anvende den allernyeste teknik, selvom den endnu er på forsøgsstadiet.

Der kommer mange besøgende i forbindelse med særarrangementer som fx

Fuldmåneaftner, Stenoforelæsningserne i samarbejde med Folkeuniversitetet, rundvisninger i haven og aktiviteter i minieksperimentariet. Disse aktiviteter må fastholdes, og med lidt bedre undervisnings- og eksperimentarielokaler kan det også medvirke til at øge besøgstallet.

Statsanerkendelse

Alt skal naturligvis ikke gøres op i besøgstal. En væsentlig ting, som netop står for døren, er at få en statsanerkendelse af museet. Det er et slags adelsmærke, men vi ved endnu ikke, om vi er værdige hertil. Det hænger sammen med bl.a. museets indsamlingsplaner og genstandsregistrering. På det område er vi på forkant med udviklingen, og andre museer er interesseret i den måde, vi gør det på.

Et andet element er forskningsaktiviteten og produktionen af faglige artikler. Hvor vigtigt det er, kan jeg endnu ikke vurdere, men det er dog væsentligt for museumsnettet at kunne konstatere, at museet på formidlings-

området er meget aktivt. Plakater og foldere af høj kvalitet cirkulerer rundt, artikler og små publikationer udgives, og radio og fjernsyn er ofte gæster på stedet. Steno Museet er kendt i byen og omegnen. Kan vi gøre det endnu mere kendt og respekteret?

Det kan være svært at gøre et godt museum bedre. Men hvad – det er jo sket hvert år, så hvorfor ikke også igen?

Steno Museets Venner

Jeg håber også på et godt samarbejde med Steno Museets Venner. Da jeg begyndte på mit arbejde på museet, fik jeg den ide, at det måtte være muligt at få rabat ved indgangen, hvis man ønskede at komme flere gange. Men det er også en ide, der allerede er realiseret. Man kan bare melde sig ind i Steno Museets Venner, så kommer man gratis ind. Jeg synes, vi skal reklamere noget mere for den sag, og det har jeg allerede talt med formanden om. Og så skal jeg også have talt med foreningens kasserer – men det er om noget ganske andet og helt privat.

kmp

Kalender

Fredag 14. januar - lørdag 30. december 2000

At tælle tiden – en særudstilling om tidsregning og tidsmåling.

Lørdag 23. september - søndag 1. oktober

Dansk Naturvidenskabsfestival. I hele perioden (undtagen mandag) vil det være muligt at lege sig til viden i Mini-eksperimentariet. I dagene tirsdag til fredag kan man også se 6. klasse fra Samsøgades Skole bygge „El i Byen“.

Torsdag 12. oktober kl. 19.00

Stenoforelæsning ved lektor Jan Faye: *Tiden går – eller gør den?*

Fredag 13. oktober kl. 19-24

Kulturnat og Fuldmåneaften i planetariet. Overraskelser hele aftenen under stjernerne. Kun adgang med Kulturnattens adgangstegn.

Lørdag 14. oktober - søndag 22. oktober

Mini-eksperimentarium i anledning af skolernes efterårsferie. Onsdag til søndag er der tillige “Dino-dage” med planetarieforestilling og demonstration kl. 11 og 13.

Torsdag 9. november kl. 19.00

Stenoforelæsning ved komponisten Fuzzy: *Musikken i tid og rum.*

Lørdag 11. november kl. 20.00 og 21.30

Fuldmåneaften i planetariet. Planetarieleder Ole J. Knudsen fortæller om vinterhimlen og spiller musik under stjernerne.

Onsdag 11. december kl. 20.00 og 21.30

Fuldmåneaften i planetariet. Planetarieleder Ole J. Knudsen fortæller om vores kalendere og spiller derefter tidstypisk musik under stjernerne.

Ole Rømer Observatoriet

Observatoriet ligger på Observatorievej 1 i Højbjerg, lige ved Travbanen. Bus 1 og 18 går næsten lige til døren. Igen i år er der offentlige forevisninger og foredrag – tilrettelagt, så alle, uanset forkundskaber, kan få udbytte af besøget. Arrangementerne varetages af kompetente folk fra Institut for Fysik og Astronomi ved Aarhus Universitet.

Der er gratis adgang til arrangementerne, som altid gennemføres uanset vejret, men deltagerantallet er begrænset til 30 personer pr. forevisning. Programmet for efteråret kan rekvireres på Steno Museet, som også modtager den obligatoriske pladsbestilling.

sø